

81/72

81/72

G.P.A.

DOODVONNIS

3. 445

In the Supreme Court of South Africa
In die Hooggeregshof van Suid-Afrika

(Appel DIVISION)
AFDELING)

APPEAL IN CRIMINAL CASE
APPEL IN STRAFSAAK

DAWID DE BRUIN
Appellant.

versus/teen

DIE STAAT
Respondent.

Appellant's Attorney Pro Deo Respondent's Attorney P.G. (Kimberley)
Prokureur van Appellant Prokureur van Respondent

Appellant's Advocate L.J.J. TALJAARD Respondent's Advocate H.N. HENDLER
Advokaat van Appellant Advokaat van Respondent

Set down for hearing on 16 - 8 - 72
Op die rol geplaas vir verhoor op 2. 8. 10.

(N. K. A.)

Geregt. Van Blerk: Appèl gehandhaaf en die doodstraf word
IPNSLV. vervang met 10 jaar gevangenisstraf.
KABEL

L.J.J. TALJAARD 9.45 - 10.35
H.N. HENDLER 10.35 - 10.45

GRIFFIER:
5.10.1972

C.M.

IN DIE HOOGGEREGSHOF VAN SUID-AFRIKA.

(APPELAFDELING)

In die appèl tussen :

DAWID DE BRUIN Appellant.

en

DIE STAAT Respondent.

Coram: VAN BLERK, JANSEN et RABIE ARR.

Verhoor: 16 Augustus 1972. Gelewer: 5 Oktober 1972.

U I T S P R A A K.

JANSEN AR :-

Die appellant is in die Upington Rondgaande
Plaaslike Afdeling (per Van den Heever R en assessore)
aan moord sonder versagtende omstandighede skuldig bevind
en ter dood veroordeel. Met verlof van die Verhoorregter
kom hy in hoër beroep teen beide die skuldigbevinding en
die vonnis.

Die /.....

Die saak vloei voort uit gebeure op Saterdag-
~~middag 9 Oktober 1971 in die Louisvaleweg-lokasie, ongeveer~~
 3½ myl buite Upington. In die loop van die middag het die
 appellant sy vrou in die slaapkamer van hul huis meer as 24
 keer met 'n skaapskêr gestek, hoofsaaklik in die bolyf, vóór
 en agter. Veral drie van die steke moes met groot geweld
 geskied het: een voor op die bors, wat 2½ duim diep inge-
 dring het tot in die linkerventrikel; een wat deur die
 borsbeen gedring het; een oor die negende ribspasie, wat 'n
 rib afgebreek het en die lewer binnegedring het. Lg. steek
 moes aan die einde van die aanranding geskied het, aangesien
 soveel bloedverlies toe reeds plaasgevind het dat die lewer
 self nie veel gebloei het nie, en die dood het kort daarna
 ingetree.

Die onderhawige appél gaan slegs oor die vraag
 of die Verhoorhof tereg bevind het dat die appellant die
 nodige opset vir moord gehad het en, indien wel, of die Hof
 verder geregverdig was om te bevind dat daar geen versagtende
 omstandighede aanwesig was nie. Behandeling van hierdie
 kwessies verg in eerste instansie 'n ~~beoordeling~~^{oetsig} van

gedeelte van die getuienis.

Volgens die appellant het hy die Saterdagoggend per fiets dorp toe gegaan en daar het hy in die loop van die oggend n bottel wyn gekoop. Op pad huis toe, so teen 12-uur, het hy^{by} die brug afgeklim. Daar het hy gesit en rook en die hele bottel ~~uit~~^{uit}gedrink. By sy aankoms by die huis het hy die huis gesluit gevind en niemand daar nie. Hy het toe gegaan / na n kennis van hom, alwaar hy ongeveer n uur vertoef het en nog wyn gedrink het. Reeds op pad na hierdie kennis het die bottel wyh wat hy gedrink het, hom begin aantass, en weer daarvandaan op pad na sy huis het hy "n bietjie dronkerder" begin voel. Nogtans het hy nie moeilikheid met die fietsry ondervind nie. Sy huis het hy oop gevind. "Oom Kan" (Gert Martsinger) het buite gestaan en hulle het mekaar gegroet. Hy (die appellant) het sy fiets ingestoot in die huis, weer uitge^{kom}~~kom~~ en op n blik gaan sit. Hy vra toe vir Martsinger waar die huismense dan is en lg. het hom gesê dat die oorledene na die kleinhuisie is. Hy bly toe maar sit en rol vir hom n "zol". In sy eie woorde het daarop die volgende gebeur :-

"Die/.....

"Die wat ek die zol klaar gemaak het, toe kom sy
~~van die lavatory af. Toe wil sy verbygaan, sy plan~~
 was om verby te gaan daar, toe roep ek haar en sy gaan
 staan toe. Ek vra haar waarnatoe gaan sy. Sy sê sy
 gaan na Neels se vrou toe. Toe sê ek vir haar of sy
 nie eers wil kom om vir my n stukkie kos te gee nie
 want ek voel ek is honger. Nou ja toe vloek sy my,
 en ek roep haar toe. Sy kom so twee treë voor my,
 het sy gekom by die stoep se kant daar, en toe staan
 ek op. Toe weet ek nou nie hoekom kan sy my vloek oor
 ek vir haar kos vra nie en ek het vir hom nie kwaad
 gedoen nie. Toe vat ek hom so om die lyf en ek gaan
 met hom so in die huis in.

Was sy gewillig om te gaan? --- Sy was gewillig om
 te gaan, ons het saam ingegaan. Daar was nie roeiery
 (stoeiery) of niks nie. Toe gaan ek in en ek het
 binnekant gekom, daar het ek vir haar gesê: 'Sit nou
 hierse.' Toe praat ek met haar en sê ek vir haar: 'Jong,
 jy kan mos nou nie so praat soos jy daar praat nie.'

DEUR DIE HOF: Jy het vir haar gesê sy moet sit? --- Ja.
 Het sy toe gesit? --- Ja, sy het gesit.
 Binne-in die kamer? --- Ja, ons altwee het op die kooi
 gesit.

MNR. ZIETSMAN: Ja, en toe? --- Toe praat ek met haar
 en sê ek vir haar: 'Jy kan mos nie so praat nie, dit
 is nie mooi nie.' Nou ja, toe sê sy vir my weer n keer:
 'Ja, jy hoor mos ek sê vir jou jy kan self vir jou
 kos maak.' Nou toe voel ek nou nie lekker nie en ek
 kwaad word, toe klap ek haar en ek klap haar mis.

Toe buk sy voor die kooi af. Waar die skêr
 gewees het weet ek nie. Nou ja toe ek net omdraai,
 wat ek wegstaan van die kooi af, toe is dit wat
 ek voel hier steek sy my.

Waar het sy jou gesteek? --- In die been.

Aan watter kant van die been? --- Op die agterkant.

Van watter been? --- Van my regterbeen.

Is dit agter die knie? --- Agter die knie.

En toe? --- Nou ja toe val ek die skêr by haar.

Die slag wat ek die skêr gevat het, toe steek die
 skêr my pinkie net daar.

Jy wys die pinkie van jou regterhand? --- Ja, op
 die laaste lit. Nou ja dit is daardie tyd wat
 ek die skêr by haar gevat het en toe steek ek
 haar. Toe is ek nou kwaad, toe weet ek nie wat
 ek doen nie, toe steek ek haar.

Weet jy hoeveel keer het jy haar gesteek? --- Ek
 weet nie hoeveel keer ek haar gesteek het nie.

Wat was ^jou toestand gewees? Was jy nugter of
 dronk? --- Ek was sommer so deurmekaar. Daardie
 tyd wat sy my gesteek het, is dit of ek deurma-
 kaar word.

Wat het jou deurmekaar gemaak? --- Ek het te
 kwaad geword.

Weet jy nie hoeveel keer jy haar gesteek het nie?---

Ek kan nie sê hoeveel keer ek haar gesteek het nie.

Weet jy wat het daarna gebeur? --- Daarna? Nadat
 ek haar klaar gesteek het?

Ja/....

Ja. --- Toe gaan ek uit en loop sit ek voor die deur. So op die stoep se kant, daar het ek gesit. Toe sit ek en houvas my been. Nou ja toe sê ou Kan

Wie is ou Kan? --- Gert Martsinger. Toe vra hy vir my wat het ek gemaak. Toe sê ek nee, ons het moeilikheid gehad hier binnekant.

DEUR DIE HOF: Toe sê jy wat? --- Hy vra my toe wat ek gemaak het. Toe sê ek vir hom die vrou het my gesteek en ek het hom ook gesteek. Toe sê hy dan gaan hy vir ou Lekkers loop sê. Toe gaan hy daarvan af en toe gaan sê hy vir ou Lekkers.

MNR. ZIETSMAN: Lekkers, die getuie, die konstabel? --- Ja. Toe Lekkers daarso kom, toe sit ek daar voor die deur. Die skêr het ek daar binnekant neergesit langs die hout, soos wat ek uitgekom het, daar het ek die skêr neergesit. Lekkers het my kom kry daar voor die deur, ek sit daarso. Toe vra hy vir my wat gaan hier aan. Toe sê ek vir hom ek het moeilikheid hier gehad, ek en die vrou. Die vrou het my gesteek en ek het die skêr ook gevat by hom en ek het hom ook gesteek. Toe sê ek vir hom: 'Daar lê die skêr by die hout.'

Het Lekkers in die kamer ingegaan? --- Toe gaan Lekkers in en hy het by die kamer loop kyk en toe sien hy daar lê die vrou. Toe kom hy terug, hy los die skêr en toe kom vang hy my daar buitekant, na ek nou uitkom. Hy is voor my in en ek is toe

eerste as hy weer uit. Toe kom vang hy my van agter, so, en hy draai my arms agtertoe. Toe vra ek vir Lekkers: ,Wat maak jy dan nou?'

DEUR DIE HOF: Het jy gesê jy het die skêr vir Lekkers gegee? --- Die skêr het by die hout gelê en wat hy die skêr vir my gevra het, toe sê ek vir hom: ,Daar lê die skêr.'

MNR. ZIETSMAN: Ja, en toe? --- Nou toe hy my daarso so vang, toe sê hy ja, ek wou wegghol. Toe vra ek vir hom: ,Waarnatoe gaan ek wegghol?' Toe sê hy: ,Ja, jy wil wegghol'. Toe is dit wat daardie groot man wat saam met hom is

DEUR DIE HOF: Samuel? --- Nee, wat saam met hom is.

MNR. ZIETSMAN: Hy is ook n soort van polisieman daar? --- Ja. Toe kom hy daarso en toe sê hy vir daardie groot man daardie groot man moet my vat en vir my daar loop hou. Toe vra ek vir hom hoekom dan? Toe sê hy vir my: ,Ja, jy wil wegghol'. Toe sê ek vir hom: ,Nee, dit is nie dat ek wil wegghol nie. Hier is nou klaar moeilikheid, waarnatoe kan ek wegghol.' Nou ja toe vat daardie ou kêrel my daar na n swaer van hom se huis en daar het ek by sy huis loop sit."

Onder kruisverhoor het hy gesê dat hy nie die oorledene wou

doodmaak nie - hy het haar maar net gesteeek omdat sy hom

gesteeek het. Hy het herhaaldelik gesteeek omdat hy kwaad en

deurmekaar/.....

deurmekaar was. Dit is eers toe hy buite gesit het dat hy ~~tot n besef gekom het van wat hy gedoen het.~~ Toe het hy opgestaan en weer die huis binnegegaan "om te gaan kyk hoekom praat die vrou dan nie en dat ek haar ook nie hoor nie". Met die ingaan het hy sy hemp uitgetrek "omdat die been gebloei het en ek wou plan maak om hom vas te maak". Hy het die hemp neergegooi omdat "toe ek vir haar loop kyk, toe het ek klaar geskrik". Hy is nie gevra of hy die huis weer binnegegaan het vóór Gert Martsinger met hom gepraat het nie, maar skynbaar sou dit volgens sy relaas wel die geval moes gewees het. Wat die steekwond in die waai van sy been betref, getuig hy dat die lem dwarsdeur die vleis gegaan het en aan die binnekant van die knie uitgekom het.

Gert Martsinger (oom Kan) is n familielid van die oorledene en het by die appellant en die oorledene ingewoon. In etlike opsigte is dit moeilik om uit te maak wat presies hy in sy getuienis wou te kenne gee. Klaarblyklik het die Verhoorhof voor dieselfde probeem gestaan :-

"Hy is n boggelruggie wat fyn en tingerig is en het die Hof probleme gegee omdat hy geweldig vinnig praat; sy woorde inmekaar laat loop en blykbaar

nie kapabel was om n eenvoudige antwoord op n eenvoudige vraag te gee nie. Hy is nie besonder intelligent nie,

Sy probleem as getuie is in baie groot mate een van kommunikasie. Ondanks n stortvloed woorde, kan hy homself nie in woorde uitdruk nie."

Sy relaas is egter min of meer die volgende.

Die appellant het "van 1-uur af na 2-uur" by die huis aangekom, maar "ek ken nie tyd nie, maar volgens die son".

Hier lees sy hoofgetuienis verder :-

"Met sy fiets? --- Saam met sy fiets.

Wat het hy daar gedoen? --- Hy het daar gekom, maar hy het toe niks verder gepraat nie. Ek meen wat ek kan sê wat iets is nie. Hy het net met my gepraat en vir my gesê as Martha kom dan moet ek vir Martha sê sy moet die bicycle vat en vir sy seun gee, vir Fransie.

As Martha kom - dit is die oorledene? --- Ja.

Het beskuldigde dit vir jou gesê? --- Hy het dit vir my gesê."

Later antwoord hy egter anders op n vraag van die Hof :-

"Toe hy terugkom van die dorp af, toe kom hy op sy fiets? --- Toe hy nou terugkom van die dorp af, toe is ek daar by Lekkers se huis. Toe kom ek terug van Lekkers se huis af en toe kom kry ek hom daar by die huis. Ek het hom nie gesien terugkom nie, met die fiets saam nie.

Het jy hom gesien loop daarso? --- Ek het hom daar geloop kry by die huis."

Oor die appellant se toestand toe, is Martsinger onduidelik.

Hy sê weliswaar dat die appellant nie "dronk gepraat" het nie en ook nie geslinger het nie, maar dan kom hy ook met die volgende uit :-

"Hy was nie vir my dronk gewees nie, hy was ook nie vir my nugter gewees nie
Ek kan net sê ek weet nie of hy dronk gewees het en of nugter was nie. Dit wil ek nou sê ek weet nie. Dit kan ek nou rêrig nie sê nie."

O.a. het die appellant op daardie stadium aan hom toe gesê dat "hy wil sy dae n bietjie langer maak", maar wat dit sou beteken kon die getuie nie verduidelik nie (en dit is ook nooit opgeklaar nie). Die oorledene het opgedaag en die appellant het haar gevra om vir hom n skoon hemp te gee. Oor haar reaksie op hierdie versoek is Martsinger teenstrydig: in sy hoofgetuieenis het hy vertel dat die oorledene die appellant nie geantwoord het nie en na die kleinhuisie aangestap het; onder kruisverhoor sê hy dat sy wel vir die appellant gesê het dat sy "gaan lavatory toe". Toe die

oorledene terugkom van die kleinhuisie het sy by die getuie

~~n navraag oor water gedoen en toe met n vrou by n ander~~

huis daaroor gaan praat. Toe sy terugkom, het die appellant vir haar kos gevra. Onder kruisverhoor noem ^{Mantsinger} ~~die getuie~~ egter iets wat intussen ook moes gebeur het, maar wat hy aanvanklik nie gemeld het nie:-

"Wanneer het hy vir kos gevra? Nadat Martha teruggekom het van die lavatory af? --- Nadat sy van die lavatory gekom het.

En toe die beskuldigde gevra het dat Martha vir hom moet kos gee, is dit reg dat sy het toe weg-geloop en die beskuldigde het haar geroep en gesê sy moet kom? --- Nee. Sy het net gegaan na daardie auntie toe om te gaan hoor omtrent die water en toe kom sy.

Het sy na die auntie toe geloop? --- Martha het na die auntie toe geloop om te gaan hoor omtrent die water want sy wou was. Sy het net so gesê: Want sy moet was. Toe gaan sy na die auntie toe en toe gaan hoor sy by die auntie. Toe gaan Dawid soontoe. Toe sê die auntie vir Dawid dat Dawid moet teruggaan. Toe kom Dawid sommer dadelik terug en toe kom sit Dawid daar by daardie hoek."

Hy kan egter nie verduidelik waarom die "auntie" vir die

appellant gesê het om huis toe te gaan nie. Maar hoe dit ook

al sy, die gebeure met die kosvraery beskryf Martsinger in

~~sy hoofgetuienis soos volg :-~~

"Hy (die appellant) vra kos by die vrou. Toe
gee sy vrou hom die kos. Toe vat hy die kos
en toe stoot hy dit na dié kant toe.

Was dit binne-in die huis of buitekant die
huis? --- Dit was buitekant die huis.

.....

En jy sê toe stoot hy sommer die kos weg? ---
Toe stoot hy sommer die kos na dié kant toe weg.

Wat /.....

Wat het toe verder gebeur? --- Martha sê toe vir Dawid dat die eerste vrou wat Dawid gehad het, het ~~nie vir Dawid so deurgebring soos Dawid nou vir Martha deurbbring nie.~~

Wie het dit gesê? --- Martha, sy vrou.

Die oorledene het vir hom gesê dat sy eerste vrou het hom nie so deurgebring soos sy vir hom deurbbring nie? --- Ja.

Wat het sy bedoel? --- Ek kan nou nie sê dit is n stry daardie nie, maar dit is nou wat die vrou vir hom gesê het.

Wat sê hy toe? --- Toe antwoord Dawid: 'Jy moenie die woord teveel praat nie.' Nou ja, toe ek sien toe gryp hy sommer die vrou.

Was daar enige gesprek tussen die beskuldigde en die oorledene om te gaan kuier of iets? --- Daar was nie so n geselskap gewees nie. Die ding waaroor hy gedruk het was toe hy net vir die vrou gesê het die vrou moet kom dat hulle kan huis toe gaan.

Wat bedoel hy by huis toe gaan? --- Ek weet nie. Hy het net so gesê, dat sy moet kom dat hulle huis toe gaan.

Wat sê die oorledene toe? --- Sy het niks gepraat nie, sy het net gesê hy kan die goed daar loop vat. Ek weet nie wat se goed nie. Hy wil net hê die vrou moet ingaan.

Ja, en toe? --- Toe het die vrou nie ingegaan nie.

Toe gryp hy die vrou daar.

.....
Toe het hy die vrou in die huis ingeneem? --- Toe

het

het hy die vrou in die huis ingeneem.

Wat maak jy toe? --- Ek het gesê: ,Dawid, Dawid,

los daardie ding. Hoekom wil jy aan 'n vrou gaan slaan?'

Jy het vir hom gesê: Los die vrou, moenie slaan nie? --- Ek het vir hom gesê: ,Dawid, laat staan die vrou.'

Hoekom? Wat het hy met die vrou gemaak? --- Hy wil toe nou net die vrou hê. Ek sê toe vir hom, maar hy wou nie vir my hoor nie.

DEUR DIE HOF: Hy het haar in die huis ingevat, nè? --- Ja. Hoekom het ~~hy~~^{hy} gedink hy gaan in om haar te slaan? --- Dit is nou wat ek van gepraat het. Ek kan mos nie die man vat en sê: laat staan jou vrou, nie.

Jy verstaan nie my vraag nie. Kyk, buitekant die huis het hy niks vir haar gedoen nie. Hy het die kos weggestoot en toe vat hy haar hoe? Aan die arm? --- Hy het haar aan die arm gegryp en hulle was so aanmekaar. Toe die vrou so woel, het sy losgekom, en toe het hy sy vrou so ingedra.

MNR. HENDLER: Het hy sy vrou ingedra in die huis in? --- Hy het sy vrou so gedra die deur in en toe trap sy vrou vas en daardie endjie toe sleep hy nou sy vrou in, in die huis in.

Is dit as gevolg daarvan dat jy gedink het hy gaan haar slaan? --- Toe is dit wat ek nou gesê het hoekom vat jy nie 'n sambok en slaan jou vrou nie.

Wat/.....

Wat sê hy toe? --- Hy praat niks nie.

Wat het verder gebeur? --- Toe hoor ek net

Martha sê: ,Dawid, Dawid, los my, asseblief,
Dawid! Eina, Dawid! '

Waar was jy toe jy dit gehoor het? --- Toe staan
ek hier by die venster, toe staan en kyk ek nou.
In die kamer in? --- Toe kyk ek by die venster
in die kamer.

Wat sien jy toe? --- Toe ek nou sien Dawid het
hom so inmekaar gedruk en Dawid het die skêr in
die hand.

.....

Dieselfde soort skêr as Bewysstuk 1. Wat se
beweging het hy met die skêr gemaak? --- Hy het
die skêr nou so gehad, en hy het die vrou net
so inmekaar gedruk, en toe steek hy nou die vrou.
Ek kan nou nie sê watter plekke nie.

Het sy gewtaan? --- Die vrou het so inmekaar gelê,
vasgedruk teen die grond.

Het jy enige bloed gesien, of nie? --- Toe ek weer
so om loop om daardie mense loop sê, daardie mense
wat daar verby loop hulle moet my kom help hierso,
toe ek daarvandaan terugkom.....

Toe jy sien hy steek sy vrou, het jy weggespring
om hulp te gaan vra? --- Toe ek net sien hy wil
steek, toe spring ek weg om hulp te vra.

Waar het jy gaan hulp soek? --- Hierdie paar mense
wat hier afgekom het in die lokasie en toe gaan
hulle dorp toe.

Toe/.....

Toe vra jy hulp by hulle? --- Toe sê ek: Kom help my asseblief hierso. Hulle praat ook nie, ---
 hulle loop maar net vorentoe. Hulle het nie vir my gesê wat is dit nie.

Wat maak jy toe? --- Toe ek daarvandaan terugkom, toe sien ek Dawid is rooi.

Is jy na dieselfde venster toe? --- Na dieselfde venster.

Wat sien jy toe? --- Toe sien ek Dawid is heel rooi. Dit is die beskuldigde, hy is heel rooi? --- Ja.

Wat se klere het hy aangehad? --- Hy het so n blou hemp aangehad.

En was dit heel rooi? --- Die hemp was hierlangs rooi gewees.

Wat het jy nog gesien? Het jy die vrou ook gesien? --- Daardie tyd toe lewe die vrou nog, toe soebat sy nog al die tyd.

Waar was sy? Het sy gelê of gestaan? --- Sy het gelê. Hy het haar daar so vasgedruk, ek kon nie eers die vrou sien nie. Ek het net die vrou se bene gesien.

Van die venster af sien jy net haar bene? --- Van die venster af, ja.

Wat maak jy toe? --- Toe ek nou sien hy is vol bloed, toe loop staan ek hier teen die muur, ek wil nou kyk wanneer kom hy uit.

Het hy toe uitgekom? --- Hy het uitgekom.

Het jy iets gesê, of nie? --- Ek het niks gepraat nie. Toe hy uitkom, toe loer ek maar so en toe sien ek dit is hy, maCar toe loop hy net so van

die deur af, toe loop hy net so n endjie en
 toe hy net die stoep afklim, toe steek hy die
 skêr so in die grond vas. Toe ruk hy hom so
 uit.

Hoe is die grond daar voor die stoep? ---

Dit is hard daar.

Het die skêr ingegaan? --- Die skêr het net so
 n puntjie ingegaan, maar hy het hom net inge-
 druk en toe ruk hy hom uit.

Hy het nie die skêr daar gelos nie? --- Hy
 het dit nie daar gelos nie.

Het hy sy hand aan hom bly vashou? --- Hy het
 hom net so gesteek, toe trek hy hom so weer
 uit. Toe loop hy so n draai, net so om die
 stoep, maar hy het daar gepraat. Ek kan
 nie sê wat het hy gepraat nie, maar dit het
 net so gelyk. Ek kon dit nie hoor nie.
 Toe hy so kom, toe kon hy my sien. Ek weet
 nie of hy my gesien het nie, maar ek het hom
 gesien.

.....

Toe kom hy daar, en wat gebeur toe? --- Toe
 hy nou weer so kom, toe trek hy die hemp uit.
 Toe hy die hemp uittrek, toe gooi hy die
 hemp dié kant toe weg. Toe lê die skêr
 op die grond. Hy het die

skêr/.....

skêr neergegooi op die grond en toe trek hy
die hemp uit en toe gooi hy die hemp dié kant.

Toe ^wou hy die skêr

Voor hy die hemp uitgetrek het, het hy die skêr
in die grond gesit, sê jy? --- Hy het die skêr
eers neergelaat lê, toe trek hy die hemp uit.

Plat laat lê? --- Plat laat lê.

Toe trek hy die hemp uit? --- Toe trek hy die hemp
uit.

Ja? --- Toe vat hy die skêr toe hy die hemp dié
kant gooi. Toe was hy natuurlik in so n bui en
toe hy die skêr in die grond wou steek, toe steek
hy hom hier.

Kom wys vir ons hoe het hy dit gedoen, asseblief?
--- (Getuie voldoen aan versoek.) Die skêr het so
gelê, en hy wou natuurlik weer gewys het hoe hy
hom so steek, dit is toe wat hy vir hom hierso
raak steek. Met die wat hy val, voor hy ^{nou} val,
toe sien ek hy kruip na die deur toe.

.....
Is jou indruk dat hy wou weer die skêr in die
grond steek? --- Toe ek hom net sien - want hy
het hom net so gevat - ek meen hy het net die
skêr laat lê, toe trek hy die hemp uit, en toe
lyk dit vir my hy wil hom weer in die grond steek
en met daardie slag toe steek hy hom daar raak.

.....
Jy sê toe hy homself in die been gesteek het, toe
val hy? --- Toe val hy!

En ~~?~~.....

En toe kruip hy terug huis toe? --- Toe
kruip hy daardie endjie in die huis in.

Hande-viervoet? --- Hande-viervoet.

MNR. HENDLER: In die huis in? --- Hy het in die
huis ingekruip. Ek het daar gestaan, ek wou kyk
hoe ver kruip hy. Die laaste woord wat hy gesê
het wat hy ingekruip het in die huis in, toe
hoor ek - dié het ek nou mooi duidelik gehoor -
hy sê: „Martha, lewe jy nog of is jy vrek?”
Dit is wat ek gehoor het.

Toe hy in die huis inkruip? --- Toe hy in die
huis inkruip."

Ook hierdie passasie uit Martsinger se getuienis
is vol onduidelikhede. Die kwessie van die sambok is
moeilik te verstaan. Hy is ondervra oor waarom hy gesê
het die appellant liever die oorledene met n sambok moet slaan
en hy het o.a. geantwoord :-

"Want die man praat van straf en ek weet die man
het nie n sambok nie. Daarom het ek gesê die
man moet n sambok vat en haar slaan, want hy het
nie n sambok in die huis nie. Daarom het ek so
gesê."

Die implikasie is dat Martsinger gemeen het dat as

gevolg/.....

gevolg van hierdie voorstel die appellant die oorledene

~~sou los, altans voorlopig, en sou ophou met wat hy besig~~

was om te doen. Oor wat dit was, is Martsinger se getuienis

~~ook~~ baie onduidelik. Op een stadium praat hy daarvan dat

die appellant met die oorledene "geroei" (d.w.s. gestoei) het;

n ander stadium praat hy weer van klap en skop :-

"Nou hoekom het jy dit vir hom gesê? --- Hy het haar net geklap en skop, want hy het nie n sambok nie.....

Wat het hy (appellant) vir haar gesê? --- Dawid het ook niks met haar gepraat nie. Dawid het net daar gesit waar Dawid gesit het. Toe staan Dawid op en ^{toe}gryp Dawid haar. Toe Dawid haar gryp, toe sê ek vir Dawid: 'Dawid, laat staan die vroumens. Laat staan vir Martha. Vat liewer n sambok en slaat haar daarmee. Moenie vir haar vertrap en verskop nie'.

Maar het hy haar getrap of geskop? --- Hy het niks daardie tyd met haar gemaak nie, maar toe het hy haar daardie tyd om in die huis in te gaan. Hy het dan daar met haar gestoei."

Die Verhoorhof het aanvaar dat Martsinger "onmiddellik" by die venster gaan inloer het. Dit ^{ook} is ~~ook~~ nie so heel duidelik nie, soos blyk uit die volgende passasie uit die kruisverhoor :-

"Het/.....

"Het jy onmiddellik nadat die beskuldigde die kamerdeur toegemaak het, na die venster toe gegaan? --- Ek het na die venster toe gegaan om te gaan kyk.

Is dit reg soos ek dit stel? --- Ja, toe gaan ek na die venster toe.

Hoekom? --- Omdat ek wou kyk.

Hoekom? --- Ek wou nie in die huis ingegaan het nie.

Ja, maar hoekom wou jy gaan kyk het wat gebeur? --- Ek wil nou met die man praat, ek wil kyk wat hy maak en ek wil met hom praat. Eers toe ek by die venster gaan, toe sien ek die kamer se deur is toe, toe ek by die venster deurloer."

In Martsinger se antwoord het die belangrikheid van die woord "onmiddellik" verlore gegaan, en dit blyk dat toe Martsinger by die venster ingekyk het, die deur reeds toe was en die aanranding reeds begin het. Om in die slaapkamer te kom, moes die appellant en die oorledene deur die voorkamer gaan. As Martsinger onmiddellik na die venster gegaan het, sou hy hulle immers reeds gesien het toe hulle die kamer binnegekom het. Uit sy getuienis is dit, in elk geval, heel duidelik dat Martsinger nie deur die venster gesien het dat die appellant die oorledene wel steek nie :-

"So op geen stadium het jy gesien dat die
beskuldigde steek met die skêr nie? ---

Ja, dit was net toe hy wou steek, wat ek toe
 wegvlug."

Uit die kruisverhoor blyk dit ook dat Martsinger
 nie werklik gesien het dat die appellant inderdaad homself
 raak gesteek het buite die huis nie :-

"So jy kon eintlik nie sien dat die skêr in sy
 been ingaan nie? --- Die kan ek nou nie seker
 maak nie, maar toe hy nou val, toe ek sien hy
 gaan hande-viervoet, hy kruip nou in, in die
 huis in.

Laat ek dit so stel, is dit reg dat jy nie gesien
 het dat die lem in sy been ingaan nie, maar jy
 het gesien hy maak n beweging en jy sien hy val?---
 Ja.

Is dit hoekom jy sê jy dink dit is toe dat hy die
 lem in sy been gesteek het? --- Ja."

Dit is eintlik n afleiding wat Martsinger gemaak het. As
 dit aan hom gestel word dat die appellant die wond aan die
 been binne die huis opgedoen het, dan redeneer hy dat die
 appellant nie kruppel of mank uit die huis uit gekom het nie,
 terwyl hy terug, die huis in, gekruip het. Maar tog erken

hy/.....

hy dat die appellant se broek aan die agterkant reeds vol bloed was toe die appellant uit die huis gekom het.

Volgens Martsinger het hy toe die appellant by die huis inkruip, gehardloop na ene "Lekkers" om hulp. Oor hoe laat dit toe was, is hy ook onduidelik. Eers sê hy dat die son toe al onder was. Dan weer sê hy dat dit "seker so 5-uur of 6-uur daar rond" was. Net tevore het hy gesê dat toe die appellant bebloed met die skaapskêr in die hand uit die huis gekom het, dit "ek dink, so 2, 3-uur in die middag was ". Uit ander getuienis (soos sal blyk) is dit duidelik dat dit sekerlik nie na sonsonder was dat hy vir "Lekkers" gaan roep het nie.

Willem Plaatjies ("Lekkers"), n lokasiekonstabel in diens van die Afdelingsraad, vertel dat hy tussen 3- en 4-uur die middag deur Gert Martsinger geroep is. Hy het na die appellant se huis gegaan en hom in die deur van die huis aangetref. Hy het daar gestaan met die skaapskêr in sy hand- en hy was woedend. Skynbaar het hy telkens van die nuuskieriges weggejaag: "toe ek aankom na die huis, wat ek gesien

het/.....

het die man is woedend, toe sien ek die mense hardloop
~~elke slag weg, want dit is n hele entjie wat ek aangekom~~
het en Gert my kom roep het". Plaatjies het vir die
appellant gesê hy hoor daar is moeilikheid by sy huis,
waarop die appellant gesê het wat het hy daarmee te doen.
Dit het gelyk of die appellant hom met die skêr wou aanrand,
waarop hy die skêr van die appellant afgeneem het. Die
appellant het probeer vlug, maar Plaatjies het hom gevang
en later in bewaring van ene Samuel gegee. Die skêr het
Plaatjies toe geneem na die aanklagkantoor, waar hy die
geval aangemeld het.

Volgens/.....

Volgens Plaatjies was appellant gedrink gewees, ~~het hy sleeptong gepraat en het hy ook geslinger.~~ Hy het gesien dat die appellant n besering het "op sy boud, sy regter boud" en "ook in die kniekop"; "hy het geslinger van dronk en natuurlik die wond, die seer wat hy aan sy been het".

Vermoedelik as gevolg van Plaatjies se rapport, het Sersant Bosman na die appellant se huis gegaan en vandaar die oorledene se lyk geneem na die Gordonia Hospitaal. Hy is weer terug na die appellant se huis en om ongeveer 6-uur het hy die appellant gearresteer. Toe was die appellant "lig onder die invloed van drank" - sy asem het na sterk drank geruik, hy het half sleeptong gepraat en hy het half slingerend geloop, maar "hy was by sy volle positiewe gewees". Die appellant het n diep wond agter aan sy regterbeen gehad, en Bosman het hom na die hospitaal geneem, waar dit toegewerk is.

Ene Dinah Olyn, wat op besoek was en by die appellant en oorledene tuisgegaan het, het ook getuig. Volgens haar was sy aanwesig toe die appellant vir die oorledene kos

gevra /.....

gevra het. Toe die oorledene vir hom die kos gee, sê hy

dat hy nie gemors eet nie en gooi dit weg. Kort daarna

gryp die appellant die oorledene en trek haar die huis in.

Sy vertel verder :-

"Wat het jy gedoen? --- Toe staan ek daar en toe sê die vrou ek moet hom kom help. Toe sê ek ek kan hom nie help nie ek verwag dan.

Hoekom het die vrou jou gevra om te kom help?

Wat het die beskuldigde gemaak? --- Hy het hom ingetrek in die huis in.

Wat het verder gebeur toe jy sê jy kan nie gaan help nie, jy is verwagend? --- Toe roep sy my weer ek moet haar kom help en toe ek net na die deur toe kom, toe kom die man met die.....

Die beskuldigde? --- Toe kom hy met die mes na my toe.

Wat se soort mes? --- n Knipmes.

Was dit oop of toe? --- Dit was toe gewees.

Sien jy hierdie mes, BEWYSSTUK 3 voor die Hof? --- Dit was hy gewees.

Jy sê die mes was toe? --- Ja, die mes was nog toe.

Wat het hy gemaak? --- Toe hy na my toe kom met die toe knipmes, toe hol ek weg. Toe het ek my seujtjie in die arm, toe hol ek weg.

Waarnatoe gaan jy toe? --- Toe gaan ek na my tannie se huis toe.

Weet jy verder enigiets tussen die beskuldigde en die oorledene? --- Ek weet niks."

Sy staaf dus in breë trekke Gert Martsinger oor die kos -

~~insident en volgens haar was die appellant nie dronk nie,~~

"hy was net soos altyd gewees". Maar dit is baie moeilik om haar getuienis ~~was~~^{oor} die mes-insident met Martsinger se getuienis te rym. Dit pas net nie daarby in nie.

Uit die voorgaande is dit duidelik dat daar verskeie teensprake tussen die appellant en ander getuies bestaan. Die Verhoorhof het hieroor tot sterk bevindings teen die appellant geraak :-

"Die Hof het geen twyfel hoegenaamd by die verwerping van beskuldigde se getuienis nie..... Die Hof is eenparig in sy beskouing van beskuldigde as 'n leuenaar."

Hierdie bevindings het blykbaar veel betrekking op dié gedeelte van die appellant se relaas waar hy vertel dat hy so kwaad was "dat hy nie weet wat verder gebeur het totdat hy hom kom vind het buite op die stoep". Van Gert Martsinger sê die Verhoorhof o.a. :-

"Hy is nie besonder intelligent nie, maar die Hof is oortuig dat hy nie 'n doelbewuste leuenaar is nie

.....

Die Hof aanvaar die getuienis van Gert Martsinger,

soos gestaaf deur Dinah en deur Willem

~~Plaatjies maar aanvaar dat daar aspekte is,~~

soos reeds gesê, waarop Gert miskien verkeerde afleidings kon gemaak het en dat sy waarnemingsvermoë miskien vertroebel was deur skok, maar in wese is sy verhaal die waarheid."

Die vraag of die appellant die nodige opset vir moord gehad het, behandel die Hof a quo soos volg :-

"Die Staatsgetuies, Gert en Dinah, wat praat van wat gebeur het pas voor die voorval, is dit beide eens dat beskuldigde vir hulle normaal voorgekom het. Beskuldigde se spraak op daardie stadium was normaal; Gert sê hy kon nie enigiets aan hom agterkom nie hoewel hy drank kon in gehad het. Toe hy by die huis kom, het hy die woorde gebruik waarvan ek reeds gewag gemaak het dat hy gaan sy dae langer maak en dit is duidelik dat hy op daardie stadium reeds lus was vir sy vrou. Hy het gevra vir kos; toe sy die kos vir hom gee, volgens die Staatsgetuienis (en hulle getuienis word aanvaar), het hy die kos weggestoot en nadat daar woorde was met verwysing na beskuldigde se eerste vrou, het hy haar die huis ingeneem en uit Gert se getuienis is dit duidelik dat hy haar die huis ingeneem het met die doel om geweld op haar toe te pas. Indien sy hom daar binne in die kamer verwond het, is die Hof tevrede dat dit nie

is /.....

is soos wat hy beskryf het nie want op Gert se getuienis het Gert by die venster ingezyk en die beskuldigde het die skêr gehad en beskuldigde het die hand met die skêr omhoog gehad. Sy kon heelmoontlik vir hom verwond het daarbinne in n stoeiery oor die skêr terwyl dit miskien nog in sy eie hand was. Dit is ook moontlik dat hy homself kon verwond het buitekant, maar die Hof beskou dit nie as van enige belang in die onderhawige geval nie.

Van belang, afgesien van die faktore wat reeds genoem is, is ook sy reaksie na die stekery. Sy reaksie na die stekery was nie dié van iemand wat sy selfbeheer verloor het vanweë drank of woede of n kombinasie van die twee nie want toe Willem Plaatjies by hom kom en vir hom sê: 'Ek hoor daar is moeilikheid', was sy reaksie nie iets soos: 'Ek weet nie wat ek gedoen het nie' of: 'Ek weet nie wat het hier gebeur nie', maar sy reaksie was: 'Wat het dit met jou te doen?' of woorde tot daardie effek."

Die Verhoorhof kom dan tot die gevolgtrekking dat die appellant "inderdaad by magte was ondanks die drank wat hy in gehad het om te beseef wat hy doen en dat hy inderdaad bedoel het om sy vrou dood te maak".

Klaarblyklik
~~Getuie~~/.....

Klaarblyklik het die Hof bevind dat die appellant nie

~~besonderlik onder die invloed van drank was nie. I.v.m.~~

versagtende omstandighede word die beïnvloeding nie hoog

aangeslaan nie: "die drank wat die beskuldigde in gehad

het, was waarskynlik voldoende om beskuldigde se inhibisies

te verswak".

Die benadering van die Verhoorhof is egter aan

sekere bedenkinge onderhewig. Dit is onseker tot watter

mate op die getuienis van Dinah Olyh gesteun kan word as

stawend van Martsinger. Soos reeds gemeld, pas haar relaas

van die mes-insident nie in by Martsinger se verhaal van

die gebeure nie. (Dit is 'n ongerymdheid wat nie ondersoek is

nie en ook nie op die notule verklaar kan word nie). Te veel

waarde is skynbaar geheg aan die gebruik van die uitdrukking

"dae langer maak". Martsinger kon nie verduidelik wat dit

beteken nie en dit blyk ook nie uit ander getuienis nie.

Dat dit 'n gevoel teenoor die oorledene sou openbaar het, is

nie juis te rym met die onskuldige boodskap aan die oorledene

oor die fiets, wat Martsinger van melding maak nie. Die

verwerping/.....

verwerping van die appellant se relaas oor hoe hy die besering opgedoen het, kan kwalik op Martsinger se waarneming deur die venster berus. Soos reeds verduidelik, het hy volgens sy eie relaas deel van die gebeure binne die huis nie gesien nie, en dit volg dat hy nie onmiddellik by die venster gekom het nie. Dit blyk nie dat by die bepaling van die graad van beïnvloeding van die appellant deur drank, voldoende gewig verleen is aan die getuienis van Plaatjies en Bosman oor die appellant se toestand toe hulle onderskeidelik hom gesien het na die stekery nie.

In die omstandighede kom dit gepas voor om die getuienis as geheel te heroorweeg, maar met inagneming daarvan dat die Verhoorhof n ongunstige indruk van die appellant verkry het teenoor n indruk dat Martsinger, altans na die beste van sy vermoë, die waarheid probeer praat.

Ondanks die getuienis van Martsinger (en Dinah Olyn?) is daar geen rede om die appellant se getuienis van die wyn wat hy gedrink het nie te aanvaar nie. In die lig van die mediese getuienis pas dit in by die getuienis van

Plaatjies/.....

Plaatjies dat toe hy op die toneel gekom het, die appellant swaar onder die invloed van drank was - wat ook te rym is met n afname daarvan teen die tyd toe Bosman hom gearresteer het. Ook strook dit met die breë feite dat die appellant op pad vanaf die kennis by wie hy wyn gedrink het, "dronkerder" sou begin voel het. Dat hy nog kon fiets ry, is nie deurslaggewend nie. Ook sy optrede by die huis strook met die inname van drank. Dat hy die oorledene na die "auntie" agtervolg het en dat sy hom teruggestuur het, pas by die geheelbeeld. Martsinger se getuienis oor die appellant se toestand, dikwels dubbelsinnig, moet in die lig hiervan gelees word. n Vraagteken hang oor die getuienis van Dinah Olyn, maar in elk geval is dit nie n onbekende verskynsel dat getuies van haar stand dikwels iemand as "normaal" sou beskryf, terwyl dit hoegenaamd nie uitgesluit is dat hy wel gedrink is nie.

Die onduidelikhede in Martsinger se getuienis ten spyt, blyk dit tog dat die oorledene provokatief opgetree het. Martsinger se oorspronklike bewering dat die oorledene die appellant geïgnoreer het toe hy n hemp gevra het, pas daarby

aan dat die appellant oorledene gevolg het na die "auntie".

~~Klaarblyklik was die appellant toe al ontevrede.~~ Ook die oorledene se verwysing na die appellant se eerste vrou, dui daarop dat sy nie gedwee teenoor die appellant opgetree het nie. Dat daar n rusie ontstaan het, kan tussen die reëls gelees word. Die appellant het kwaad geword en die oorledene die huis in gedwing. Moontlik staan dit in verband met die "goed" wat die oorledene gesê het die appellant maar in die huis moet gaan vat. Alhoewel Martsinger besef het dat die oorledene "gestraf" sal word, is daar geen aanduiding dat hy gedink het, of rede kon gehad het om te dink, dat dit uit meer as skop en slaan sal bestaan nie. Ook kan geen be-doeling op hierdie stadium aan die appellant toegeskryf word om die oorledene te dood, of met n skaapskêr te steek nie. Tog teen die tyd dat Martsinger by die venster inkyk, staan die appellant op die punt om juis dit te doen. Op die waarskynlikhede het iets gebeur wat die appellant se woede so laat ontvlam het - n woede waarvan die herhaalde gebruik van die skaapskêr getuig.

Daar/.....

Daar is niks om die appellant se bewering dat die oorledene hom onverwags in die been gesteek het, oortuigend te weerspreek nie. Weliswaar moet aanvaar word dat hy n valse prentjie geskilder het oor die vreedsame wyse waarop hy en die oorledene die huis ingegaan het, maar dit volg nie dat op hierdie punt die appellant se getuienis verwerp moet word nie. Dit is duidelik dat hy wel n diep steekwond in die waai van die regterbeen opgedoen het, en dit sou sy buitensporige woede verklaar. Martsinger se waarnemings van wat daarna buite gebeur het, is nie hiermee teenstrydig nie.

Hy moet toegee dat hy n afleiding gemaak het dat die appellant homself gesteek het, en dit skyn ook in ieder geval n onjuiste afleiding te wees. Volgens die assistent-distriksgeneesheer sou die opdoen van die wond nie noodwendig die appellant laat val het nie en sou dit sekerlik nie hom gedwing het om te kruip nie. Die bloed agter aan die broek dui dok daarop dat die appellant reeds in die huis beseer is. Veel eerder is die appellant se gepraat met homself, sy manewales met die mes, die val en inkruip die huis in, te rym met die hoë graad van beskonkenheid/...

beskonkenheid wat Plaatjies gevind het toe hy opgedaag het.

~~Dit blyk nie uit die notule hoe lank daarna dit was nie,~~

maar dit moet aanvaar word dat die tydsverloop nie ^{so} groot

was nie. dat sy beskonkenheid intussen noemenswaardig kon vererger
het nie.

Uit hierdie siening van die strekking van die
getuienis volg dit dat die kwessie van opset benader moet word
op die grondslag dat die appellant sterk onder die invloed van
drank verkeer het, en dat sy woede geheel buitensporig geraak
het as gevolg daarvan dat die oorledene, in die loop van
haar verset teen die appellant, die appellant in die been
gesteek het.

Hierdie is n interpretasie van die getuienis wat
in sekere opsigte verskil van dié van die Verhoorhof. Nog-
tans is dit moeilik om af te wyk van die Verhoorhof se
konklusie dat die appellant wel die nodige opset vir moord
gehad het. Al was die appellant sterk onder die invloed van
drank, al het sy woede onbeteuld geraak as gevolg daarvan dat
sy vrou hom in die been gesteek het, toon die aard van die
wapen, die kwesbare plekke waar dit aangewend is, die voort-
durendheid van die aanval, en die massale bloeding dat die

appellant/.....

appellant nie gedurende die hele aanval van die strekking van sy daad onbewus kon gebly het nie, en dat hy in die loop van die aanval minstens moes beseef het dat hy die oorledene lewensgevaarlik beseer en daarmee volhard het. Sy vraag aan die oorledene of sy al dood is toe hy die huis in kruip bevestig dit, asook sy latere gedrag waarop die Verhoorhof klem lê.

In dié omstandighede kan die appèl teen die skuldigbevinding nie slaag nie.

Sy bevinding dat daar geen versagtende omstandighede aanwesig is nie, motiveer die Verhoorhof soos volg :-

~~Die Hof het reeds Gert Mart-~~ "Die Hof het reeds Gert Mart-singer se getuienis aanvaar dat hy die beskuldigde gesien het met geweld sy vrou in die huis sleepdra. Dit is duidelik uit Gert se verhaal dat hy verwag het dat volgens die optredes van die persone daar buite, die beskuldigde n erger en meer onortodokse geweld op die vrou sal toepas as n sambok daarom sê hy het hy vir die beskuldigde gesê: 'Gebruik eerder n sambok.'

Die verhaal van die beskuldigde dat hy haar slegs wou klap en sy gekoes het, is ook alreeds verwerp.

Onder dié omstandighede herhaal die Hof dat dit
nie/...

nie saak maak na die mening van die Hof of sy daar in die kamer eerste die skêr gebruik het of op 'n latere stadium nie want indien sy die skêr eerste gebruik het, sou sy dit gebruik het om 'n onregmatige aanval op haar af te weer en selfverweer kan nie provokasie uitmaak nie. Die Hof het reeds die beskuldigde se verhaal dat hy sy selfbeheer geheel en al verloor het, verwerp. Op die waarskynlikhede het die beskuldigde nie daardie wond opgedoen voordat hy self begin steek het nie, want Gert was onmiddellik by die venster en het gesien dat die twee van hulle stoei.

Die drank wat die beskuldigde in gehad het, was waarskynlik voldoende om beskuldigde se inhibisies te verswak, maar die Hof het reeds die bevinding gemaak dat volgens sy handeling voor en onmiddellik na die aanranding op sy vrou, dit duidelik is dat sy sinne nie so beneweld was dat hy nie besef het wat hy doen nie. Hoewel daar moontlik gevalle mag wees waar drank alleen as 'n versagtende omstandigheid beskou kan word, is die onderhawige geval na die mening van die Hof nie so 'n geval nie.

Die bevinding van die Hof is dat daar geen versagtende omstandighede aanwesig is nie."

Aangesien die vraag of daar versagtende omstandighede aanwesig is al dan nie, ingevolge art. 330(1) van

Wet/.....

Wet 56 van 1955 primêr aan die Verhoorhof oorgelaat word, word daar nie geredelik in hierdie verband op appel ingegryp nie (R. v. Balla and Others, 1955(3) SA 274(A), 275C; S. v. Babada, 1964(1) SA 26(A), 27E; S. v. Bowers, 1971(4) SA 646(A)). n Verhoorhof moet egter alle tersaaklike feite in ag neem :-

"..... no factor, not too remote or too faintly or indirectly related to the commission of the crime, which bears upon the accused's moral blameworthiness in committing it, can be ruled out (Rex v. Fundakabi and Others, 1948(3) SA 810(A), 815)."

As die Verhoorhof sodanige feit by die vel van die sedelike oordeel buite rekening laat, kom dit op n mistasting neer, en dan is hierdie Hof wel verplig om in te gryp en self die hele kwessie te heroorweeg (S. v. Babada t.a.p. 28C; S. v. Robinson and Others, 1968(1) SA 666(A), 678G).

~~Die~~ Omstandigheid wat op die geestesvermoëns of gemoed van n beskuldigde kon ingewerk het, moet in aanmerking kom (S. v. Babada, t.a.p., 27H). Sekerlik sou dit n beskuldigde se gemoed kan beïnvloed as hy besig is om sy vrou

na sy mening te "straf", en sy hom dan met n skaapskêr n pynlike wond in die waai van die been toedien. In die onderhawige geval het die Verhoorhof (soos blyk uit die aanhaling hierbo) die moontlikheid dat so iets kon gebeur het, as nie tersake tot die kwessie van versagtende omstandighede beskou nie, omdat die Hof onder die indruk was dat enige handeling deur die slagoffer in noodweer verrig, regtens nie in aanmerking kan kom nie, al sou dit ook die beskuldigde beïnvloed het en by wyse van provokasie sy toorn hoër laat opvlam het. Dit ly geen twyfel nie dat by bepaling of n beskuldigde opset gehad het, sodanige handeling deur die slagoffer wel in aanmerking sou kom (vgl. S. v. Thibani, 1949(4) SA 720(A), 729). As dit ^{die} _^geval is, is dit moeilik om in te sien waarom by die aanverwante ondersoek na die gemoed van n beskuldigde, ook n feitelike ondersoek na die subjektiewe gesigtheid van die beskuldigde, die regmatigheid of onregmatigheid van die uitwendige prikkel n deurslaggewende faktor kan wees. Dit sou strydig wees met die logika, en daar skyn geen regsgrond te wees wat tot so'n gevolgtrekking dwing nie.

Wanneer dit kom by die sedelike oordeel (vgl. S. v. Letsolo,
~~1970(3) SA 476(A), 476H~~) wat die hof moet vel by sy beslissing
 of tersaaklike omstandighede versagtend is al dan nie, dan
 kan die posisie egter anders wees. By hierdie oordeel is
 dit denkbaar dat die regmatigheid al dan nie van die oorledene
 se optrede, wat as prikkel gedien het, wel 'n rol kan speel.

Dit volg dus dat die Verhoorhof geag moet word
 'n mistasting te begaan het toe dit die kwessie van versagtende
 omstandighede benader het op die grondslag dat die moontlik-
 heid dat die oorledene die appellant met die skaapskêr kon
 gestee het, hoegenaamd nie tersake is nie. Maar dit word ook
 aangevoer dat die Verhoorhof se redes 'n verdere mistasting
 openbaar, en daar word verwys na die Verhoorhof se behandeling
 van die drank-element. Die betoog is dat die Hof fouteer het
 deur te verg dat daar 'n bepaalde grond van beïnvloeding moet
 bestaan alvorens dit hoegenaamd as 'n versagtende element in
 aanmerking kan kom - wat strydig sou wees met die beslissing
 in S. v. Babada (t.a.p.). Dit moet toegegee word dat die
 verwysing na die bevinding dat die appellant "nie so beneweld

was/.....

was dat hy nie besef het wat hy doen nie", wel vir hierdie konstruksie vatbaar is (selfs die Staat was geneë om toe te gee dat dit in hierdie sin gelees moet word), maar dit is egter te betwyfel of die Hof hier wel meer te kenne wou gee as dat die mate van beïnvloeding deur hom bevind, na sy sedelike oordeel, nie op versagting neerkom nie.

Op grond van die verontagsaming van die moontlikheid dat die oorledene die appellant in die been gesteek het, wat as 'n mistasting beskou moet word, is dit nou hierdie Hof se plig om die aangeleentheid van versagtende omstandighede te heroorweeg. Die feitelike basis waarop dit moet geskied, blyk uit die uiteensetting hierbo van die omstandighede waaronder die moord plaasgevind het. Dié siening van die getuienis strek verder as dat die aspekte van drank en die steek in die been redelik moontlik waar kan wees - dit aanvaar dat dit minstens waarskynlik is dat die appellant swaar onder die invloed van drank was en dat hy wel aldus gesteek is.

Word nou die beïnvloeding van die appellant deur die drank - in 'n growwe mate wat nie net die inhibisie laat

verflou/.....

verflou het nie maar ook die oordeel benewel het, die voorlopige rusie buite die huis, die finale prikkel wat die woede onbeteuld laat raak het, teen die hele agtergrond beskou, is daar na my oordeel versagtende omstandighede aanwesig ondanks die feit dat die oorledene moontlik in noodweer opgetree het.

In die onderhawige geval skyn dit vir hierdie Hof aangewese te wees om self tot straftoemeting oor te gaan, en nie die saak hiervoor terug te verwys nie. By oorweging skyn dit nie n geval te wees waar die maatskappy die hoogste tol moet verg nie: 10 jaar gevangenisstraf kom voor voldoende te wees.

Die appèl word gehandhaaf en die doodstraf word vervang met 10 jaar gevangenisstraf.

E.L. JANSEN AR.

VAN BLEEK, AR)
 RABIE, AR) Stem saam.